

George Orwell

1984

Petit Press, Svetová knižnica SME (XX. storočie, 49), Bratislava, 2005

preklad: Juraj Vojtek

- 13
Chystal sa začať si písať denník. Nebolo to protizákonné (nič nebolo protizákonné, veď nijaké zákony nejestvovali), ale keby sa to prezradilo, určite by ho to stálo život, alebo najmenej dvadsaťpäť rokov v tábore nútených prác.
- 21
Na Dvoch minútach nenávisť nebolo hrozné to, že sa na nich musel človek zúčastniť, ale – naopak – to, že sa nedalo do nich nezapojiť. Po tridsiatich sekundách ste sa už nemuseli pretvarovať. Odporná extáza strachu a pomstychtivosti, túžba zabíjať, mučiť, drúzgať tváre kováčskym mlatom akoby preskočila sťa elektrický prúd na všetkých a premenila každého aj proti jeho vôli na vrieskajúceho pomätenca s pokrivenou tvárou.
- 26
Vždy sa to odohralo v noci – bez výnimky sa zatváralo vždy v noci. Necitlivé vyrušenie zo spánku, hrubá ruka vám zalomcuje ramenom, svetlá oslepia váš zrak, vašu posteľ obkolesí prstenec drsných tvárí. Vo veľkej väčšine prípadov všetko ide bez procesov, nevydá sa ani len správa o zatknutí. Ľudia sa jednoducho stratia, vždy v noci. Vaše meno odstránia zo zoznamov, každý záznam o vašej práci sa vymaže, poprie sa vaša číra existencia a potom sa na vás zabudne.
- 29
Oslovenie „pani“ Strana akosi neschvaľovala, všetci sa mali oslovovať slovami „súdruh“ a „súдруžka“ (...).
- 31
Bol to tučný, ale čulý muž, hlúpy ako tlk, exemplárna ukážka imbecilného nadšenia – jeden z tých, ktorí si nikdy nekladú nijaké otázky, oddaný otrok, od ktorého, dokonca väčšmi než od Ideopolície, závisela stabilita Strany. Ako tridsaťpäťročného ho museli proti jeho vôli vylúčiť z Ligy mládeže, a kým sa stal jej členom, podarilo sa mu zostať u Zvedov o rok dlhšie, než bolo bežné. Na ministerstve pracoval na bezvýznamnom podriadenom mieste, kde sa inteligencia nevyžadovala, bol však vedúcou osobnosťou v Športovom výbore a v mnohých iných výboroch, ktoré organizovali spoločné výlety, spontánne demonštrácie, úsporné kampane a vôbec dobrovoľné činnosti. S bohorovnou pýchou vám dokázal tvrdiť, a bafkal si pritom z fajky, že za posledné štyri roky nevynechal ani jeden večer v Spoločenskom stredisku. Všade, kam vošiel, tiahol sa za ním prenikavý pach potu, akési mimovoľné svedectvo jeho celoživotnej driny, a trčal tam aj po jeho odchode.
- 34
(...) také organizácie ako Zvedi (...) [deti] systematicky pretvárali na malých neovládateľných divochov, pričom nikdy sa v nich neujali sklony k akejkoľvek rebélii proti straníckej disciplíne. Naopak, zbožňovali Stranu a všetko, čo s ňou tak či inak súviselo. Piesne, sprievody, transparenty, výlety, výcvik s puškami-atrapami, vyrevúvanie hesiel, zbožňovanie Veľkého brata – to všetko bola pre ne veľkolepá hra. Všetka ich divosť sa vylievala von a smerovala proti nepriateľom štátu, proti cudzincom, zradcom, sabotérom, ideozločincovi. Bolo vlastne normálne, že ľudia po tridsiatke sa báli vlastných detí. A mali na to dobrý dôvod, veď málokedy prešiel týždeň bez správy v *The Times* o tom, ako ten či onen malý špicel (všeobecne sa mu vravelo „detský hrdina“) začul dajakú kompromitujúcu poznámku a udal svojich rodičov Ideopolícii.
- 45
(...) ak všetci ostatní prijímajú lož, ktorú Strana vytvára – ak všetky záznamy tvrdia rovnakú rozprávku – potom lož vchádza do histórie a stáva sa pravdou. „Ten, kto ovláda minulosť,“ [.] hlásalo jedno heslo Strany, „ovláda aj budúcnosť; a ten, kto ovláda prítomnosť, ovláda aj minulosť.“ [.]
- 46
Vedieť i nevedieť, uvedomovať si úplnú pravdu a zároveň vyslovovať starostlivo vykonštruované lži, zároveň zastávať dva názory, ktoré sa vzájomne vylučujú, vedieť, že sú protikladné, a veriť v oba, používať logiku nelogicky, odsudzovať a zároveň vyžadovať morálnosť, neveriť v možnosť uplatniť demokraciu, ale veriť, že Strana je strážcom demokracie, zabudnúť na všetko, na čo zabudnúť treba, a vo chvíli, keď si to treba pripomenúť, urobiť tak, a potom na to razom

opäť zabudnúť; a predovšetkým aplikovať rovnaký proces na samotný proces. To bola rafinovanosť nad rafinovanosť: vedome si navodiť nevedomosť a potom opäť zabudnúť, že ste sám seba zhypnotizovali. Dokonca aj porozumieť slovu *doublethink* vyžadovalo dvojaké myslenie.

- 53

Väčšina materiálov, s ktorými človek pracoval, sa netýkala skutočného sveta ani toľko, ako sa ho týka vyslovená lož. Štatistické údaje predstavovali čiru fantáziu v pôvodnej i opravenej verzii. Zväčša sa predpokladalo, že si ich aj tak vyciate z prsta. Tak napríklad Ministerstvo hojnosti naplánovalo na kvartál výrobu 145 miliónov párov topánok. Lenže skutočnosť bola 62 miliónov. Keď však Winston opravoval pôvodný plán, znížil číslo na 57 miliónov, aby vyhovel bežným požiadavkám na prekročenie kvóty. Napokon, 62 miliónov nemalo bližšie k pravde než 57 miliónov, či dokonca 145 miliónov. Pravdepodobne sa napokon nevyrobili vôbec nijaké topánky. A ešte pravdivejšie bolo, že nikto netušil, koľko sa ich vyrobilo, a ešte menej si pre to robil niekto ťažkú hlavu. Všetci vedeli, že na papieri sa každý kvartál vyrobili astronomické počty topánok, kým vari polovica obyvateľov Océánie chodila bosá.

- 61

Súduh Ogilvy, o ktorom pred hodinou nikto nechyroval, sa stal skutočnosťou. Pripadalo mu zvláštne, že možno stvoríť mŕtvych ľudí, nie však živých. Súduh Ogilvy, ktorý nikdy nejstvoval v prítomnosti, jestvoval teraz v minulosti, a až sa raz zabudne na túto falzifikáciu, bude jestvovať rovnako autenticky a na základe rovnakých dôkazov ako Karol Veľký či Július Caesar.

- 63

Dnes človek nemá priateľov, ale súduhov(...).

- 66 – 68

(...) Formujeme jazyk do jeho konečnej podoby – takej, ktorú bude mať, keď sa už nijako ináč rozprávať nebude. Keď prácu dokončíme, ľudia ako ty sa ho budú musieť znovu naučiť. Podľa teba zrejme našou hlavnou úlohou je tvoriť nové slová. Kdeže! My slová ničíme – more slov, stovky denne. Otesávame jazyk až na kosť. V jedenástom vydaní nebude jediné slovíčko, ktoré by sa mohlo stať archaizmom do roku 2050.(...)

(...)

(...) Je to krásna prácička, ničiť slová. Samozrejme, najväčší odpad je pri slovesách a prídavných menách, ale aj stoviek podstatných mien by sa dalo zbaviť. A nie sú to iba synonymá, ale aj antonymá. Napokon, aké oprávnenie na existenciu má slovo, ktoré je len opakom iného slova? Už samo osebe slovo predsa obsahuje protiklad. Vezmi si, napríklad, slovo „dobrý“. Ak jestvuje slovo „dobrý“, načo je potrebné slovo „zlý“? „Nedobrý“ celkom postačí – je dokonca lepšie, pretože je to presný opak, čo sa nedá povedať o druhom slove. Alebo ak potrebuješ silnejší výraz slova „dobrý“, aký zmysel má celá reťaz nepresných a nepotrebných slov ako „výborný“ či „vynikajúci“ a všetky ostatné? Ten význam predsa vystihuje „naddobrý“, alebo, ak potrebuješ ešte niečo silnejšie, „naddobrý“. Samozrejme, že tieto tvary už používame, pravda, v definitívnej verzii newspeaku už nič iné nebude. Nakoniec celý pojem „dobrá“ a „zla“ bude vystihovať iba šesť slov – v skutočnosti len jedno slovo. Chápeš, Winston, aká je to krása? Samozrejme, že autorom pôvodnej myšlienky je VB(...). (...)

(...)

(...) Nechápeš, že jediným cieľom newspeaku je zúžiť rozsah mvslenia? V konečnom dôsledku dosiahneme stav, keď ideozločin nebude vôbec možný, nebudú totiž jestvovať slová, ktoré by ho mohli vyjadriť. Každý potrebný pojem bude v budúcnosti vyjadrovať jediné slovo; jeho význam sa presne stanoví a všetky vedľajšie významy sa vygumujú a zabudne sa na ne. (...)

- 69

Pravovernosť znamená nemyslieť – nepotrebovať myslieť. Pravovernosť je nevedomosť.

- 72

Asi štvrtina platu sa vyčleňovala na dobrovoľné príspevky, ktorých bolo toľko, že ste ich len ťažko registrovali.

- 76

Bolo to takto vždy? Chutilo jedlo vždy takto? Poobzeral sa po menze. Prepchatá miestnosť s nízkou povalou, steny ušpinené dotykmi nespočítateľných tiel; poobíjané kovové stoly a stoličky poukladané tak tesne pri sebe, že sa ľudia dotýkali jeden druhého lakťami; poohýbané lyžičky, pokrivené podnosy, otlčené biele hrnčeky; všetko s povlakom – zamastené, v každej praskline špina; kyslastá gebuzina zapáchajúca po zlom džine, mizerná káva a dusené s príchutou kovu a špinavého šatstva. Žalúdok i pokožka vám akosi jednostaj protestovali, mali ste pocit, že vás ošvindľovali o niečo, na čo máte nárok. Je pravda, že sa nepamätal na situáciu podstatne odlišnú. Dokedy mu pamäť siahala, nikdy nebol dostatok jedla, človek nenosil ponožky či spodnú bielizeň, ktoré by neboli samá diera, nábytok bol vždy

obitý a rozhegáný, miestnosti nevykúrené, vozne podzemnej železnice prepchaté, domy sa rozpadávali, chlieb bol čierny ani zem, čaj rarita, káva mala príšernú chuť, cigarety – úzky profil; nič nebolo lacné a ničoho nebol dostatok, okrem syntetického džinu. Samozrejme, že s pribúdajúcimi rokmi sa to zhoršovalo, ale aj tak, nesvedčilo to vari o neprirodzenom stave, keď je človeku ťažko na srdci z toho nepohodlia a špiny a nedostatku, z nekonečných zím, prepotených ponožiek, z výťahov, ktoré nikdy nefungovali, z vody, ktorá vždy bola len studená, z hrubého mydla, z cigariet, ktoré sa vytrusovali, z jedla, ktoré vždy malo čudnú, nepríjemnú pachut? Prečo by ste mali mať pocit, že sa to nedá vydržať, keď ste nezdedili po niekom pamäť, že veci sa kedysi mali inak.

• 79

Tváriť sa nezaangažovane (napríklad nedôverčivo pri vyhlasovaní nejakého víťazstva) – bolo rozhodne urážkou, ktorá si zasluhovala potrestanie. Newspeak mal dokonca na to aj výraz: vpravelo sa tomu *facecrime*.

• 94

Veľká časť života, dokonca aj člena Strany, je neutrálna a nepolitická, je to lopota v jednotvárných zamestnaniach, zápas o miesto v podzemnej železnici, štopkanie deravých ponožiek, žobronenie o tabletku sacharínu, ušetrenie ohorka. Ideálom Strany je čosi obrovské, hrôzostrašné a ligotavé – je to svet z oceľobetónu, monštruózných strojov a hrozivých zbraní – je to národ bojovníkov a fanatikov, ktorí pochodujú vpred v dokonalej jednote, bytostí, ktoré zmýšľajú rovnako, vykrikujú rovnaké heslá, jednotaj pracujú, bojujú, víťazia a prenasledujú – tristo miliónov ľudí s rovnakou tvárou. Skutočnosťou sú však rozpadajúce sa ošarpané mestá, kde podvýživení ľudia sa tackajú z miesta na miesto v deravých topánkach, poľakované domy z devätnásteho storočia, v ktorých vždy zapácha kapusta a nefungujúce záchody.

• 101

Kacírstvom nad kacírstva je zdravý rozum.

• 102

Strana vyzýva jedinca, aby poprel svedectvo vlastných očí a uší. To je jej konečný a najpodstatnejší príkaz.

• 102

Sloboda je slobodne vyhlásiť, že dva a dva sú štyri. Ak to platí, všetko ostatné z toho vyplynie.

• 105

Niežeby existoval zákaz chodiť domov z práce neobvyklou cestou, ak sa to však Ideopolícia dozvedela, stačilo to na to, aby sa začala o vás zaujímať.

• 116

(...) keď zlyháva pamäť a písomné dokumenty sa falšujú – keď sa toto všetko robí, tvrdenie Strany, že životné podmienky sa zlepšili, treba akceptovať, lebo už nejestvuje a už nikdy jestvovať nebude meradlo, ktorým by sa to dalo overiť.

• 145

Na vzdialenosť kratšiu než sto kilometrov ste v pase nepotrebovali výjazdne povolenie, ale príležitostne sa na železničných staniaciach ponevierali hliadky, ktoré kontrolovali papiere každého straníka, na ktorého natrafili, a kládli mu nepríjemné otázky.

• 150

Vždy hulákaj s davom, to je moja zásada. Len tak môže byť človek bezpečný.

• 159

Ak človek dodržiava drobné pravidlá, môže si dovoliť porušovať veľké.

• 165

Pri milovaní človek vydáva energiu; a po ňom sa cíti šťastný a je mu všetko jedno. Lenže oni neznesú, aby sa človek cítil takto. Oni chcú, aby človek jednotaj energiou sršal. Všetko to maširovanie sem a tam, jasanie a mávanie zástavami je jednoducho spotvorený sex. Ak je človek vnútorne šťastný, prečo by sa mal vzrušovať Veľkým bratom, trojročnicami, Dvoma minútami nenávisťi a všetkými ostatnými gebuzinami?

• 190

Všetky záznamy alebo zničili, alebo sfalšovali, všetky knihy prepísali, všetky obrazy premaľovali, všetky sochy, ulice a budovy premenovali, všetky dátumy pomenili. A tento proces pokračuje deň po dni, minútu po minúte. Dejiny sa zastavili. Nejestvuje nič, len nekonečná prítomnosť, v ktorej má Strana vždy pravdu. Ja samozrejme *viem*, že minulosť sfalšovali, ibaže to nikdy nebudem môcť dokázať, dokonca ani v tých prípadoch, keď falšovanie je mojím dielom. Keď sa to urobí, nezostáva nijaký dôkaz. Jediný dôkaz je v mojej mysli a ja nemám nijakú istotu, či aj niektorá iná ľudská bytosť má rovnaké spomienky.

- 191
Svojím spôsobom sa svetonázor Strany najlepšie presadzuje u ľudí, ktorí ho nedokážu pochopiť. Tých možno prinútiť, aby prijali aj najočividnejšie prekrúcanie reality, lebo nikdy plne nepochopia obludnosť požadovaného a nezaujímajú sa príliš o verejné záležitosti, aby postrehli, čo sa deje. Vďaka nedostatku súdnosti zachovávajú si dravý rozum. Jednoducho všetko zhltnú a zhltnuté im neuškodí, lebo nezanecháva za sebou nijaké rezíduá, tak ako zrnko obilia prejde nestrávené vtáčím telom.
- 204
Môžu ťa prinútiť povedať čokoľvek – *čokoľvek* – ale nemôžu ťa prinútiť, aby si tomu veril.
- 204
Ak dokážeš *cítiť*, že zostať ľudský stojí za to, aj keď to nepovedie k nijakému skutočnému výsledku, tak si ich porazil.
- 205
Fakty sa v nijakom prípade nedajú skryť. Dajú sa vystopovať vyšetrovaním, možno ich z človeka vypáčiť mučením. Ak však nie je cieľom zostať nažive, ale zostať ľudský, aké z toho vyplývajú konzekvencie? Nemôžu zmeniť ctenie človeka; ani sám človek sa totiž nemôže zmeniť, aj keby akokoľvek chcel. Môžu odhaliť aj ten najmenší detail toho, čo ste urobili, povedali alebo si mysleli; ale vnútro ľudského srdca, ktorého pochody sú aj pre človeka samého záhadou, zostane nedobytné.
- 231
(...) zmyslom každej vojny je získať lepšiu pozíciu na vedenie ďalšej vojny.
- 232
Prvoradým cieľom moderného vedenia vojny (v zhode so zásadami *doublethinku*, a tento cieľ riadiace mozgy Vnútornej strany uznávajú i neuznávajú zároveň) je spotrebovávať priemyselné produkty tak, aby sa nezvýšila všeobecná životná úroveň obyvateľstva.
- 233
Bezpochyby je možné predstaviť si spoločnosť, kde *bohatstvo* v zmysle osobného vlastníctva a prepychu je rozdelené rovnomerne, kým *moc* zotráva v rukách malej privilegovanej kasty. Lenže v praxi by takáto spoločnosť nezostala dlho stabilná. Ak by totiž voľný čas a bezpečnosť mohli využívať všetci rovnakým dielom, tak početné masy ľudí, zvyčajne otupené chudobou, by sa stali gramotné a naučili by sa uvažovať vo vlastný prospech; a len čo by sa toto dosiahlo, títo ľudia by si skôr či neskôr uvedomili, že privilegovaná menšina nemá opodstatnenie, a zmietli by ju. V dlhodobej perspektíve teda hierarchizovaná spoločnosť môže jestvovať len na baze chudoby a nevedomosti.
- 234
Základným aktom vojny je ničenie, nie nevyhnutne ľudských životov, ale výtvorov ľudskej práce. Vojna je spôsob, ako rozdrtiť na márne kúsky, alebo vystreliť do stratosféry, alebo potopiť do hĺbín mora hmotné statky, ktoré sa inak dajú použiť na to, aby sa masám zabezpečil pohodlný život, a v dlhodobej perspektíve, aby zásadne vzrástlo ich vzdelanie. Aj v prípade, že sa zbrane naozaj neničia, je ich výroba ešte stále vhodným spôsobom, ako vynaložiť pracovnú silu a nevyrobiť pritom nič konzumovateľné.
- 236
(...) vojna nielen nevyhnutne prináša ničenie, ale ho aj psychologicky prijateľne odôvodňuje. V zásade by bolo veľmi jednoduché vyčerpať nadbytočnú pracovnú silu tohto sveta tak, že by sa stavali chrámy a pyramídy, kopali a potom zasa zasypávali jamy a dokonca vyrábali obrovské množstvá tovaru, ktoré by sa potom pálili. Lenže to by vytváralo iba ekonomickú, a nie citovú bázu hierarchizovanej spoločnosti.
- 241
Okrem zajatcov priemerný občan Oceánie nikdy nezočí občana Euroázie alebo Východoázie a zakazuje sa ovládať cudzie jazyky. Ak by sa mu povolilo stýkať sa s cudzincami, zistil by, že sú to bytosti ako on a že väčšina z toho, čo mu o nich narozprávali, sú klamstvá. Zapečatený svet, v ktorom žije, by sa uvoľnil, strach, nenávisť a pokrytectvo, na ktorom táto morálka spočíva, by sa mohli vypariť.
- 243
Vo filozofii, náboženstve, etike, či politike mohli dve a dve byť päť, ale ak človek konštruoval strelnú zbraň či lietadlo, museli to byť štyri.
- 244
(...) vojna je obyčajný podvod. Je to ako zápas medzi niektorými prežívavcami, ktoré majú rohy v takom uhle, aby si jeden druhému nemohli ublížiť. Ale ak aj je neskutočná, to ešte neznamená, že nemá zmysel. Požiera prebytky

konzumných tovarov a pomáha udržať zvláštnu psychózu, ktorú hierarchizovaná spoločnosť potrebuje. (...) vojna je v súčasnosti vyslovene vnútorná záležitosť. Aj keď v minulosti vládnuce skupiny všetkých krajín uznávali spoločné záujmy, a preto ničivosť vojen obmedzovali, predsa len proti sebe bojovali a víťaz vždy porazeného vyplienil. Dnes vôbec proti sebe nebojujú. Každá vládnuca skupina vedie vojnu proti vlastným poddaným a cieľom vojny nie je dobyť územie, respektíve dobyť predišt, ale zachovať nedotknutú štruktúru spoločnosti.

• 245

(...) najlepšie knihy sú tie, ktoré ti sprostredkujú poznané.

• 250

V starších dobách triedne rozdiely boli nielen nevyhnutné, ale aj žiaduce. Nerovnosť bola cenou za civilizáciu. S rozvojom priemyselnej výroby sa však situácia zmenila. Aj keď ešte stále bolo potrebné, aby ľudia robili rôzne druhy prác, už nebolo potrebné, aby žili na rôznych spoločenských a ekonomických úrovniach. Preto z pohľadu nových skupín, ktoré sa mali ujať moci, rovnosť ľudí už nebola ideál, o ktorý by mali zápasíť, ale nebezpečenstvo, ktoré treba odvrátiť.

• 252

(...) v minulosti nijaká vláda nemala takú moc, aby držala svojich občanov sústavne pod dozorom. Vynález tlače však uľahčil manipuláciu verejnej mienky a film a rozhlas posunuli tento proces ešte ďalej. S rozvojom televízie a s technickým pokrokom, ktorý umožnil príjem i vysielanie jedným a tým istým prístrojom, súkromný život vyšiel na psí tridsiatok. Každý občan, aspoň každý občan, ktorý stál za to, aby ho sledovali, mohol byť dvadsaťštyri hodín pod očkom polície a v dosahu oficiálnej propagandy, kým všetky ostatné komunikačné kanály spretfňali. Prvý raz v dejinách vôbec sa objavila možnosť, aby si štát vynútil bezpodmienečnú poslušnosť, ale aj totálnu uniformitu názorov všetkých svojich subjektov.

• 252

Takzvané odstránenie súkromného vlastníctva, ktoré sa uskutočnilo v polovici storočia, znamenalo v skutočnosti koncentráciu imania v oveľa menšom počte rúk než predtým(...).

• 254

Masy sa nikdy nebúria iba z vlastného podnetu a nikdy sa nebúria len preto, že sú utláčané. A ak nemajú možnosť porovnávať, nikdy si ani len neuvedomia, že sú utláčané.

• 254

Na vrchole pyramídy stojí Veľký brat. Je neomylný a všemocný. Každý úspech, každý počin, každé víťazstvo, každý vedecký objav, všetky znalosti, všetka múdrosť, všetka radosť, všetka cnosť sa priamo odvodzujú od jeho vodcovstva a inšpirácie. Nikto nikdy Veľkého brata nevidel. Je tvárou na transparentoch, hlasom, ktorý zaznieva z televíznej obrazovky. Dá sa oprávnenne predpokladať, že nikdy neumrie, a o dátume jeho narodenia už teraz vládne značná neistota. Veľký brat je zovňajšok, v ktorom sa Strana ráči ukazovať svetu. Jeho funkciou je pôsobiť ako zaostrovací bod lásky, strachu a úcty, citov ľahšie prechovávaných k jednotlivcovi než k organizácii. Pod Veľkým bratom sa nachádza Vnútorná strana; počet jej členov je obmedzený na šesť miliónov, alebo o niečo menej ako dve percentá obyvateľstva Oceánie. Pod Vnútornou stranou je Vonkajšia strana, ktorú, ak sa Vnútorná strana označuje za mozog štátu, možno právom prirovnať k rukám. A pod tou nemé masy obyčajne nazývané ‚proletmi‘. Ich počet sa odhaduje na osemdesiatpäť percent obyvateľstva.

• 256

(...) dedičné aristokracie trvali vždy len krátko, kým adoptívne organizácie, ako napríklad katolícka cirkev, trvajú stáročia či tisícročia. Podstatou oligarchickej vlády nie je dedičnosť z otca na syna, ale pretrvávanie istého svetonázoru a istého spôsobu života, ktorý vnútili živým mŕtvi. Vládnuca skupina zostáva ňou tak dlho, pokým môže menovať svojich zástupcov. Strane nejde o zachovanie vlastnej krvi, ale o zachovanie seba samej. To, kto vykonáva moc, nie je dôležité za predpokladu, že hierarchická štruktúra zostane navždy rovnaká.

• 257

Straník žije od narodenia po smrť pod dozorom Ideopolície. Ani v samote si nemôže byť istý, že je naozaj sám. Nech je kdekôľvek, nech spí či bdie, nech pracuje či odpočíva, nech je vo vani či v posteli, možno naňho dohliadať bez varovania i bez toho, aby vedel, že naňho dohliadajú. Nič, čo robí, nie je bez významu. Jeho priateľstvá, odpočinok, správanie k manželke a deťom, výraz jeho tváre, keď je osamote, slová zahundrané v spánku, dokonca aj charakteristické pohyby jeho tela, to všetko sa starostlivo a ostražito skúma. Nielen každý ozajstný prehešok, ale aj každá, akokoľvek malá výstrednosť, každá zmena návykov, každé podráždené správanie, ktoré by mohlo byť príznakom vnútorného zápasu, raz určite odhalia. V ničom nemá slobodu voľby. Na druhej strane jeho činy neupravuje nijaký zákon ani nijaký jasne sformulovaný kódex správania. V Oceánii právo nejestvuje. Myšlienky a činy, ktoré, ak ich

odhalia, znamenajú istú smrť, formálne nie sú zakázané, a nekonečné čistky, zatýkanie, mučenie, väznenie a vyparenie sa neukladajú ako tresty za zločiny, ktoré niekto konkrétny naozaj spáchal, ale sú jednoducho vymazaním osôb, ktoré by niekedy v budúcnosti prípadne mohli spáchať nejaký zločin. Od straníka sa požadujú nielen správne názory, ale aj správne inštinkty. Mnohé zásady a postoje, ktoré sa od neho vyžadujú, nikdy nikto jasne nesformuloval a ani by sa sformulovať nedali, ak by sa nemali obnažiť mnohé angsocu vlastné rozpory.

- 259

Od straníka sa očakáva, že nebude mať nijaké vlastné emócie a že si od nadšenia jednoducho neoddychnie. Predpokladá sa, že jednoducho bude v sebe živiť zúrivú nenávisť k zahraničným nepriateľom a domácim zradcom, nadchýňať sa každým víťazstvom a ponížovať sa pred mocou a múdrosťou Strany. Prejavy nespokojnosti, ktoré takýto jalový a mizerný život vyvoláva, sa šikovne odvedú bokom a rozptýlia pomocou takých výmyslov ako Dve minúty nenávisti a úvahy, ktoré by mohli vyústiť do skeptických a odbojných nálad, sa už vopred odstraňujú sebadisciplínou, osvojenou už v detstve. Prvá a najjednoduchšia etapa tejto disciplíny, ktorú možno naučiť už malé deti, sa v newspeaku nazýva *crimestop*. *Crimestop* znamená schopnosť zháčiť sa takmer inštinktívne pred každou nebezpečnou myšlienkou. Obsahuje aj zručnosť nechápať zmysel analógií, neschopnosť postrehnúť logické chyby, neporozumieť najjednoduchším argumentom, ak sú neprijateľné pre angsoc, nudiť a znepokojovať sa každým myšlienkovým pochodom, ktorý by mohol vyústiť do kacírstva. Skrátka a dobre, *crimestop* znamená ochrannú hlúposť. Lenže hlúposť nestačí. Naopak, pravovernosť v plnom zmysle slova znamená ovládať si vlastné mentálne pochody tak dokonale, ako si hadí muž ovláda telo. Oceánska spoločnosť má koniec koncov pôvod vo viere, že Veľký brat je všemohúci a Strana – neomylná. Keďže ale v skutočnosti Veľký brat všemohúci nie je a ani Strana nie je neomylná, od prípadu k prípadu treba neúnavne a neustále prispôsobovať fakty.

- 260

Podobne ako mnohé newspeakové slová, aj (...) [*blackwhite*] má dva protirečivé vzznamy. Ak sa týka protivníka, znamená zlozvyk v protiklade k zrejším faktom bez zapýrenia tvrdiť, že čierne je biele. Ak sa však týka straníka, znamená – ak si to stranícka disciplína vyžaduje – lojálnu ochotu tvrdiť, že čierne je biele. Zároveň to znamená aj schopnosť *veriť*, že čierne je biele, ba čo viac, *vedieť*, že čierne je biele, a zabudnúť, že človek kedysi veril v opak. To si, pravda, vyžaduje jednoducho pozmeňovať minulosť, čo je možné vďaka systému myslenia, ktorý naozaj zahŕňa všetko ostatné a v newspeaku je známy ako *doublethink*.

- 260

Úprava minulosti je nevyhnutná z dvoch príčin, z ktorých jedna je vedľajšia a takpovediac preventívna. Vedľajšou príčinou je skutočnosť, že rovnako ako proletár, straník pardonuje súčasné pomery sčasti preto, že ich nemá s čím porovnať. Musí byť odrezaný od minulosti rovnako ako aj od iných krajín z prostého dôvodu, aby veril, že sa má lepšie ako jeho predchodcovia a že priemerná úroveň hmotného blahobytu sa sústavne zvyšuje. Avšak oveľa dôležitejším dôvodom na upravovanie minulosti je nutnosť zabezpečiť neomylnosť Strany. Nejde len o to, že prejavy, štatistiky a záznamy všetkého druhu sa musia neustále zosúladať so súčasnosťou, aby sa ukázalo, že predpovede Strany boli vždy správne. Ale aj preto, že nijako nemožno pripustiť, že sa učenie či politické zameranie zmenilo. Pretože zmeniť myslenie, či dokonca taktiku znamená asi toľko, ako priznať si chybu.

- 261

Premenlivosť minulosti je podstatou angsocu. Prezrádza, že minulé diania nemajú objektívnu existenciu, ale prežívajú iba v písomných záznamoch a v ľudskej pamäti. Minulosť je to, na čom sa dohodnú záznamy a pamäť. A keďže Strana ovláda všetky záznamy, ale aj mysle svojich členov, vyplýva z toho, že minulosť je taká, akú ju Strana chce mať. Okrem toho vyplýva z toho aj poznatok, že aj keď minulosť je meniteľná, nikdy sa nezmenila v nijakom konkrétnom prípade. Lebo nech ju už pretvorili do akejkoľvek práve vtedy potrebnej podoby, potom táto nová verzia je minulosť a nijaká iná minulosť nikdy nejstvovala.

- 261

(...) ak je nevyhnutné prerobiť vlastnú pamäť alebo sfalšovať písomné záznamy, potom treba zabudnúť, že ste také niečo urobili.

- 262

Doublethink znamená zároveň prechovávať v mysli dve protichodné presvedčenia a obe akceptovať. Stranícky intelektuál vie, akým smerom musí zmeniť svoju pamäť; preto si uvedomuje aj to, že s realitou robí eskamotérské triky; ale uplatnením *doublethinku* sa upokojí, že realitu neznásilnil. Tento proces musí byť vedomý, inak by sa nemohol udiť s dostatočnou presnosťou, zároveň však musí byť nevedomý, lebo inak by prinášal so sebou pocit falšovania, a tým aj pocit viny. *Doublethink* leží v samom jadre angsocu, lebo základným zákonom Strany je vedome používať klamstvá a zároveň zachovávať pevný zámer, ktorým je úplná česťnosť. Vravieť premyslené lži a pritom im úprimne

veriť, zabudnúť na každý nepohodlný fakt, a neskôr, ak to bude nevyhnutné, ho vytiahnuť zo zabudnutia na tak dlho, ako bude treba, popierať existenciu objektívnej skutočnosti a zároveň brať do úvahy realitu, ktorú človek popiera – to všetko je bezpodmienečne nutné. Dokonca pri použití slova *doublethink* je nutné aplikovať dvojnázorové myslenie. Lebo už vo chvíli, keď slovo použijete, pripúšťate, že falšujete skutočnosť; pri ďalšom použití *doublethinku* vytriete tento poznatok; atak to ide ďalej až donekonečna, pričom lož je vždy o skok pred pravdou.

- 263

(...) tajomstvo vládnutia spočíva v umení spájať vieru vo vlastnú neomylnosť so schopnosťou poučiť sa z minulých chýb.

- 264

(...) aj názvy štyroch ministerstiev, ktoré nám vládnu, sú dôkazom arogancie, s akou sa prekrucujú fakty. Ministerstvo mieru sa zaoberá vojnou, Ministerstvo pravdy lžami, Ministerstvo lásky mučením a Ministerstvo hojnosti hladomorom. Tieto protirečenia nie sú náhodné ani nevyplývajú z obyčajného pokrytectva; sú nevyhnutným výsledkom používania *doublethinku*.

- 286

„Isteže som vinný!“ [.] zvolal Parsons a na televíznu obrazovku vrhol servilný pohľad. „Vari si len nemyslíš, že by Strana zatvorila nevinného, či vari áno?“ [.] Jeho ropušia tvár sa upokojila, ba dokonca nadobudla svätuškásky výraz. „Ideozločin je odporná vec, priateľko (...) [.]“ [.] poznamenal moralizátorsky. „Je zákerný. Zmocní sa ťa bez toho, aby si to vedel. Vieš, ako sa zmocnil mňa? V spánku. Áno, taká je pravda. No prosím, snažil som sa pracovať, snažil som sa starať len o svoje veci – a ani som len nechyroval, že mám v hlave niečo zlé. A potom som začal rozprávať zo spánku. A vieš, čo odo mňa počuli?“

Stlmil hlas ako človek, ktorý z odborných dôvodov musí pred lekárom povedať niečo hrubé.

„Preč s Veľkým bratom!“ Áno, presne to som povedal! A zrejme nie raz, ale opakovane. Len tak medzi nami, priateľko, som rád, že ma zbalili skôr, než som v tom mohol pokračovať. Vieš, čo im poviem, keď sa dostanem pred tribunál? ‚Vďaka vám[.]‘, poviem im, ‚vďaka vám za to, že ste ma zachránili skôr, než by bolo neskoro.‘ [.] [.]

„A kto ťa udal?“ [.] opýtal sa Winston.

„Moja dcérenka (...) [.]“ [.] odvetil Parsons tak akosi smutno-hrdo. „Načúvala kľúčovou dierkou. Začula ma a hneď na druhý deň mastila k hliadke. Od takého škvŕňaťa je to celkom bystré, však? Vôbec sa na ňu nehnevám. Vlastne som na ňu hrdý. Dokazuje to, že som ju vychoval v správnom duchu.“ [.]

- 292

Nikdy a za nič na svete si človek nesmie želať väčšie utrpenie. V prípade utrpenia si človek môže želať jedinú: aby prestalo. Nič na svete nie je také zlé ako fyzické utrpenie.

- 296

Priznanie bolo len formalitou, zato mučenie bolo ozajstné.

- 298

Zaujímalo sa iba o to, aby zistil, aké priznanie od neho chce, a potom ho rýchlo urobil, kým ho nezačnú znovu mučiť. Priznal sa k vraždám významných straníkov, k rozširovaniu podvratných brožúrok, k sprenevere štátnych peňazí, k predaju vojenských tajomstiev a k sabotážam všetkých možných druhov. Priznal sa, že je plateným špiónom východoázijskej vlády už od roku 1968. Priznal sa, že je nábožensky založený, že obdivuje kapitalizmus a že je sexuálny zvrhlík. Priznal sa, že zabil vlastnú ženu, hoci vedel, a zrejme aj jeho vyšetrovatelia vedeli, že jeho žena žije. Priznal sa, že celé roky sa osobne stýkal s Goldsteinom a bol členom podzemnej organizácie, do ktorej patrili takmer všetci jeho známi. Bolo ľahšie priznať sa ku všetkému a každému do toho zapliesť. Navyše, do istej miery to bola pravda. Veď naozaj bol nepriateľom Strany a v očiach Strany niet rozdielu medzi myšlienkou a činom.

- 304

Ten, kto ovláda minulosť, ovláda aj budúcnosť, a ten, kto ovláda prítomnosť, ovláda aj minulosť(...).

- 305

Iba disciplinovaná menšina chápe realitu, Winston. Si presvedčený, že realita je niečo objektívne, vonkajšie, to, čo existuje samo osebe. A rovnako si presvedčený, že podstata skutočnosti je celkom evidentná. Keď si navrávaš a myslíš si, že niečo vidíš, predpokladáš, že každý vidí tú vec tak ako ty. Ale ja ti vravím, Winston, že realita nie je mimo nás. Realita jestvuje v ľudskom vedomí a nikde inde. Nie v individuálnom vedomí, ktoré sa môže myliť a aj v každom prípade rýchlo zaniká; iba vo vedomí Strany, ktoré je kolektívne a nesmrteľné. Všetko, čo Strana považuje za pravdu, pravda je. Realitu nemožno vidieť inak ako očami Strany. Tento fakt sa budeš musieť naučiť, Winston.

- 309
Človek možno ani tak nepotrebuje, aby ho mal niekto rád, ako aby mu rozumel.
- 310
(...) tu nejestvuje mučeníctvo. Čítal si o prenasledovaní z náboženských dôvodov v minulosti? V stredoveku jestvovala inkvizícia. Zlyhala. Mienila vykoreniť kacírstvo a skončila tým, že ho zvečnila. Za každého kacíra upáleného na hranici povstali tisícky ďalších. Prečo asi? Pretože inkvizícia zabíjala svojich nepriateľov verejne a zabíjala ich pred pokáním; presnejšie, zabíjala ich preto, že sa nekajali. Ľudia umierali, lebo sa nechceli vzdať svojej skutočnej viery. Všetku slávu potom prirodzene zožala obeť a všetku hanbu inkvizítor, ktorý ju upálil. Neskôr, v dvadsiatom storočí, prišli totalitári, ako ich nazvali. Nemeckí nacisti a ruskí komunisti. Rusi prenasledovali kacírstvo ešte krutejšie než inkvizícia. A nazdávali sa, že sa poučili z chýb minulosti; v každom prípade si uvedomovali, že nesmú vyrábať mučeníkov. Kým postavili svoje obeť pred verejný súd, cieľavedome sa usilovali zničiť ich dôstojnosť. Ničili ich mučením a samotou, až sa z nich stali opovrhnutiahodné servilné trosky, ktoré sa priznávali ku všetkému, čo im vložili do úst: kydali na seba špinu, obviňovali, skrývali sa jeden za druhého a žobronili o milosť. A predsa len sa po niekoľkých rokoch všetko zopakovalo. Mŕtvi sa stali mučeníkmi a na ich poníženie sa zabudlo. Ešte raz, prečo? Najmä preto, lebo ich priznanie bolo vynútené a nepravdivé. My takéto chyby nerobíme. Všetky priznania tu vyslovené sú pravdivé. My z nich robíme pravdu. A predovšetkým, nedovoľujeme mŕtvym, aby povstali proti nám. Prestaň si namýšľať, Winston, že potomstvo ti dá za pravdu. Potomstvo sa o tebe nikdy nezozvie. Z dejinného procesu ťa načisto odstránime. Vďaka nám sa ako plyn rozplynieš v stratosfére. Nič z teba nezostane, ani len meno v matrike, ani len spomienka v živom mozgu. Anulujeme ťa z minulosti, ale aj z budúcnosti. Akoby si nikdy nejestvoval.
- 323
Ak je ľudská bytosť osamotená, a teda slobodná, vždy ju čaká porážka. Musí to tak byť, lebo každý človek je odsúdený na úmrtie, čo je porážka nad porážky. Ak sa však dokáže úplne a na celej čiare podrobiť, ak dokáže poprieť vlastnú identitu, ak sa dokáže rozplynúť v Strane, takže sám je Stranou, potom je všemocný a nesmrteľný.
- 325
Zem je stredom vesmíru. Slnko a hviezdy okolo nej obiehajú. (...) Niekedy to, samozrejme, neplatí. Keď sa, napríklad, plavíme cez oceán, alebo keď predpovedáme zatmenie, často je pohodlnejšie predpokladať, že Zem sa otáča okolo Slnka a hviezdy sú vzdialené miliardy kilometrov. Ale čo z toho? Domnievaš sa vari, že nedokážeme vytvoriť v astronómii duálny systém? Hviezdy môžu byť blízko i ďaleko, podľa našej potreby. Domnievaš sa vari, že je to nad sily našich matematikov? Hádám si len nezabudol na doublethink?
- 329
Nechápeš, že smrť jednotlivca nie je vôbec smrť. Strana je nesmrteľná.
- 329
„(...) nejako to stroskotá. Niečo vás porazí. Život vás porazí.“ [.]
„My však na všetkých stupňoch život ovládame, Winston. Ty si namýšľaš, že jestvuje niečo ako ľudská podstata, ktorú náš postup zneuctí, a preto sa obráti proti nám. Ale my ľudskú podstatu vytvárame. Ľudia sú nekonečne tvárni. Alebo si sa vrátil ku svojej starej myšlienke, že proletári či otroci povstanú a zvrhnú nás. Vyhod' si to z hlavy! Sú bezbranní ako zvieratá. Ľudstvo je Strana. Ostatní sú mimo – nezáleží na nich.“ [.]
„Mne je to jedno. Nakoniec vás predsa len porazia. Skôr či neskôr zistia, čo ste zač, a roztrhajú vás na márne kúsky.“ [.]
„A máš nejaký dôkaz, že práve to sa stáva? Alebo dôkaz, že by sa to malo stať?“ [.]
„Nie. Ja tomu len verím. Viem, že raz padnete. Je niečo vo vesmíre (neviem presne čo), nejaký duch, nejaký princíp, nad ktorým nikdy nezvítazíte.“ [.]
- 330
„A myslíš si, že morálne nás prevyšuješ, prevyšuješ naše lži a krutosti?“ [.]
„Áno, myslím si, že vás prevyšujem.“ [.]
O'Brien nič nepoznamenal. Zazneli dva iné hlasy. V jednom po chvíli Winston spoznal svoj vlastný. Bol to zvukový záznam jeho rozhovoru s O'Brienom vtedy večer, keď vstúpil do Bratstva. Počul, ako sľubuje klamať, kraďnúť, falšovať, vraždiť, rozširovať drogy, prostitúciu a pohlavné choroby, liať deťom vitriol do tváre.
- 340
Začal sa v (...) [crimestope] cvičiť. Začal si opakovať: „Strana vraví, že Zem je rovná“ a „Strana vraví, že ľad je ťažší než voda“ a cvičil sa nevidieť či nechápať argumenty, ktoré to vyvracali. Nebolo to ľahké. Vyžadovalo si to výnimočnú schopnosť uvažovať a improvizovať. Tak napríklad aritmetické problémy vyvolané vyhláseniami ako „dva a dva je

päť“ boli nad jeho pochop. Vyžadovalo to aj akúsi elasticnosť vedomia, schopnosť najprv použiť najmenejšie logické operácie, a hneď nato si neuvedomovať ani najhrubšie logické chyby. Hlúposť bola práve taká nevyhnutná ako inteligencia a dosahovala sa rovnako ťažko.

- 342

(...) ak si chce človek uchovať niečo v tajnosti, musí to ukryť aj pred sebou samým. Musí si pamätať, že to existuje, ale pokým to vskutku nepotrebuje, nesmie dovoliť, aby sa mu to objavilo vo vedomí v takej podobe, že to možno pomenovať.

- 365 (Dodatok – Princípy newspeaku)

Newspeak mal byť nielen prostriedkom, ktorým oddaní stúpenici angosu vyjadrujú svoje svetonázorové a myšlienkové postupy, ale aj hrádzou proti všetkým iným spôsobom myslenia. Sledoval sa ním nasledovný cieľ: až si raz navždy osvoja newspeak všetci ľudia a na oldspeak sa zabudne, kacírskoe myslenie – teda myslenie, ktoré sa odlišuje od princípov angosu – sa doslova znemožní, aspoň v takej miere, v akej je myslenie závislé od slov.

- 372 (Dodatok – Princípy newspeaku)

Niektoré B slová mali presne určený význam a vlastne ich nemohli pochopiť tí, ktorí nezvládli newspeak ako celok. Vezmime si, napríklad, typickú vetu z úvodníka *The Times: Oldthinkers unbellyfeel Ingsoc*. Najstručnejšie by sa do oldspeaku dala preložiť takto: „*Those whose ideas were formed before the Revolution cannot have a full emotional understanding of the principles of English Socialism.*“ („Tí, ktorých názory sa formovali pred Revolúciou, nedokážu emocionálne plne vychutnať princípy anglického socializmu.“). Lenže to nie je adekvátny preklad. Aby človek úplne pochopil zmysel vyššie citovanej newspeakovej vety, musí mať predovšetkým jasnú predstavu o tom, čo to angosoc vôbec je. A okrem toho iba človek pevne zakorenený v angosoc dokáže bez zvyšku oceniť údernosť slova bellyfeel, ktoré predpokladalo slepé, nadšené stotožnenie sa, dnes ťažko predstaviteľné, prípadne slova oldthinkers, ktoré bolo neoddeliteľne spojené s predstavou prehnitosti a dekadencie.

- 373 (Dodatok – Princípy newspeaku)

Množstvo (...) slov ako napríklad *honour* (česť), *justice* (spravodlivosť), *morality* (mravnosť), *internationalism* (internationalizmus), *democracy* (demokracia), *science* (veda) a *religion* (náboženstvo) jednoducho prestalo existovať. Nahradilo ich niekoľko všeobecných slov, čím sa zlikvidovali. Tak napríklad všetky slová zoskupené okolo pojmov *liberty* (sloboda) a *equality* (rovnosť) obsiahlo jediné slovo *crimethink*, kým všetky slová zoskupené okolo pojmov *objectivity* (objektívnosť) a *rationalism* (racionalizmus) obsiahlo jediné slovo *oldthink*. Väčšia významová presnosť by bola nebezpečná.

- 373 (Dodatok – Princípy newspeaku)

Od straníkov sa vyžadoval podobný názor, aký mali starovekí Židia, ktorí síce vedeli, že všetky iné národy uctievali nepravých bohov, ale to bolo všetko, čo o nich vedeli. Nemuseli poznať ani len ich mená, teda že sa volali Baal, Osiris, Moloch, Aštarot a podobne. Je totiž pravdepodobné, že čím o nich vedeli menej, tým boli pravovernejší. Poznali Jehovu i Jehovove prikázania, vedeli teda, že všetci inak pomenovaní bohovia alebo bohovia s inými prívlastkami sú nepraví.

- 375 (Dodatok – Princípy newspeaku)

Názvy všetkých organizácií, právnických osôb, doktrín, krajín, inštitúcií, verejných budov sa bez výnimky patrične vtlesnili do bežného tvaru; teda do jediného ľahko vysloviteľného slova s najmenším počtom slabík, ktoré zachovávali pôvodnú deriváciu. Tak napríklad Oddelenie záznamov na Ministerstve pravdy, kde pracoval Winston Smith, sa nazývalo *Recdep*, Oddelenie umeleckej literatúry zasa *Ficdep*, Oddelenie televíznych programov *Teledep* a tak ďalej. Nerobilo sa to len z dôvodu časovej úspory. Už v prvých desaťročiach dvadsiateho storočia sa takéto kompozitá stali jednou z charakteristických čŕt politického jazyka; zaznamenalo sa, že tendencia používať skratky tohto druhu je typická predovšetkým pre totalitné štáty a totalitné organizácie. Ako príklad poslúžia také slová ako *nacista*, *gestapo*, *Kominterna*, *inprekor*, *agitprop*. Najprv sa táto prax uplatňovala najmä podvedome, ale v newspeaku sa to robilo zámerne. Predpokladalo sa, že takýmto skrátením názvu sa zúži a pozmení jeho význam tak, že sa poodtína väčšina asociácií, ktorá by sa inak s ním spájala. Tak napríklad spojenie *Komunistická internacionála* navodzuje obraz všeobecného ľudského bratstva, červených zástav, barikád, Karola Marxa a Parížskej komúny. Na druhej strane slovo *Kominterna* vnuká predstavu prísne štruktúrovanej organizácie a dobre zoštylizovanej ideologickej doktríny. Vztahuje sa na niečo, čo možno tak hravo pochopiť a účelovo vymedziť ako slovo *stolička* či *stôl*. *Kominterna* je slovo, ktoré možno vysloviť takmer bez uvažovania, kým *Komunistická internacionála* je pojem, nad ktorým sa musí človek aspoň na chvíľu zamyslieť. Rovnako slovo *Minitrue* vyvoláva menej asociácií a navyše, tie sa dajú ľahšie ovládnuť, než *Ministry of Truth* (*Ministerstvo pravdy*). A to platí nielen o zvyku skracovať všetko, čo sa dá, ale aj o tak trochu prehnanej snahe o ľahkú vysloviteľnosť každého slova.

- 377 (Dodatok – Princípy newspeaku)

Newspeak sa odlišoval od všetkých ostatných jazykov najmä tým, že jeho slovná zásoba sa zmenšovala, namiesto toho, aby sa rok čo rok zväčšovala. Každá redukcia bola úspechom, lebo čím menej sa dalo vyberať, tým menšie bolo aj pokušenie uvažovať.

- 378 (Dodatok – Princípy newspeaku)

(...) vyjadriť v newspeaku nepravoverné názory, okrem vytvorených na najnižšej úrovni, sa takmer nedalo. Pochopiteľne sa dali vysloviť kacírstva najhrubšieho zrna, nehanebné ohovárania. Bolo, napríklad, možné povedať *Big Brother is ungood* (*Veľký brat nie je dobrý*). Ale takéto vyhlásenie, ktoré znelo pravovernému uchu ako zrejma absurdnosť, sa nedalo oprieť o rozumný argument, lebo na to nejestvovali potrebné slová. Myšlienkami nepriateľskými angsovcu sa dalo zapodievať len vo vágnej, neslovnej podobe a dali sa vyjadriť len vo veľmi všeobecných pojmoch, ktoré sa automaticky spájali dokopy a tak pochovávali celé skupiny kacírstiev ešte predtým, ako ich stačili definovať.

- 379 (Dodatok – Princípy newspeaku)

Človek, ktorý bude dospievať s newspeakom ako jediným jazykom, už nebude vedieť, že slovo *equal* (*rovný*) malo kedysi druhotný význam *politically equal* (*politicky rovný*) a že slovo *free* (*slobodný, nezávislý*) znamenalo kedysi *intellectually free* (*intelektuálne slobodný, nezávislý*), rovnako ako človek, ktorý nikdy nepočul o šachu, nepozná druhotné významy slov *kráľovná* a *veža*. Bude nad jeho sily páchať všelijaké zločiny a robiť chyby len preto, že nebudú pre ne jestvovať slová a nebude si ich teda môcť predstaviť. Dalo sa predpokladať, že po istom čase sa budú najcharakteristickejšie črty newspeaku čoraz silnejšie presadzovať, slov bude čoraz viac ubúdať, ich významy budú čoraz jednoznačnejšie a možnosť nesprávne ich použiť bude čoraz menšia.